

รู้รอบเมืองสุโขทัยในครั้งเก่าผ่านเรื่องเล่าของครูผู้เห็นแจ้ง

บทบันทึกอันควรค่าจากดินแดนพระร่วง

หาไหนไม่มีเหมือน

กาญจน์ คำบุญรัตน์

ຕົວອຍ່າງ

ຕົວຢ່າງ

หาไหนไม่มีเหมือน

กาญจน์ คำบุญรัตน์

ตัวอย่าง

กรุงเทพมหานคร • สำนักพิมพ์มติชน • เอชดีเอ

หน้าในไม่มีเหมือน • กัญจนี คำบุญรัตน์

พิมพ์ครั้งแรก : สำนักพิมพ์มติชน, กันยายน ๒๕๕๒

ราคา ๑๙๕ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

กัญจนี คำบุญรัตน์

หน้าในไม่มีเหมือน กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๕๒.

๑๖๔ หน้า

1. สังคมชนบท—การดำเนินชีวิต—การเล่าเรื่อง

| ชื่อเรื่อง

307.74

ISBN 978-974-02-0440-4

ตัวอย่าง

- ผู้ดัดการสำนักพิมพ์ : สุชาติ ศรีสุวรรณ • ผู้ช่วยผู้ดัดการสำนักพิมพ์ : ประยงค์ คงเมือง
- บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุนนาค • บรรณาธิการสำนักพิมพ์ : ศิริพงษ์ วิทไชยวัฒน์
- หัวหน้ากองบรรณาธิการ : กิตติวรรณ เทวิเศษ • ผู้ช่วยบรรณาธิการ : ในน สวัสดิ์ศรี
- พิมพ์โดย : พีวีไซ ปานสีห์ • คุณพิมพ์กราวดิก : ปันพะ อ่อนเมือง
- ออกแบบปก : อรุณย์ ลิ่มพานิช • ตีบงกชร : ประภากพร ประเสริฐสกุล
- ประชาสัมพันธ์ : กนกฤทธิ์ ชนะกิจวงศ์เรือง

สำนักพิพิธบัติย์ • www.matichonbook.com

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) : ๑๒ ถนนเทศบาลนฤমล ประชานิเวศน์ ๑ เพชรบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๘-๐๐๒๐ ต่อ ๑๗๙๙ โทรสาร ๐-๒๕๔๘-๐๕๙๙

แม่พิมพ์สี-ขาวดำ : กองพิมพ์สี บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมล ประชานิเวศน์ ๑ เพชรบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๘-๐๐๒๐ ต่อ ๒๕๐๐-๒๕๐๐

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชนปนาเกล้า ๒๖๗/๑ หมู่ ๕ ถนนสุราษฎร์差าร์ค ๒ ตำบลบางขุ่น อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี ๑๑๑๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๘-๙๗๓๓, ๐-๒๕๔๘-๐๕๕๖ โทรสาร ๐-๒๕๔๘-๐๕๕๗

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทหนังสือ จำกัด (ในเครือมติชน) ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมล ประชานิเวศน์ ๑ เพชรบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๘-๐๐๒๐, ๐-๒๕๔๘-๐๕๕๖ ต่อ ๓๖๕๐-๓๖๕๑ โทรสาร ๐-๒๕๔๘-๙๗๑๒

Matichon Publishing House a division of Matichon Public Co.,Ltd. 12 Tethsabannrueman Rd,
Prachanivate 1, Chatuchak, Bangkok 10900 Thailand

สารบัญ

ตัวอย่าง

คำนำสำนักพิมพ์
คำนำผู้เขียน

๗
๙

นำทั่วไป	๑๓
ในเรื่องปลา	๒๓
ปลาย่าง ปลาเกลือ	๓๒
ซักซันาง	๔๒
กวยเตี๋ยวสุขทัย	๕๕
สัจธรรมที่ได้จากการแกะมะขาม	๖๔
ยำตกลู	๗๓
สถานเปลืองทาก	๘๓
ชราหัวร์	๙๑

ไม่รู้ว่าจะหลบไปแห่งใด	๑๐๓
สวะ...ที่ไม่ใช่สวะ	๑๑๔
พ่อของฉันทันสมัยอยู่เสมอ	๑๒๒
รอดปากเหยียบปากกา	๑๓๐
ฉันหัดดีดจะเข้มื่ออายุ ๗๐	๑๔๐
มาเป็นคนแก่ที่น่ารักกันเถอะ	๑๕๐

ประวัติผู้เขียน

๑๖๒

ตัวอย่าง

คำนำสำนักพิมพ์

ตัวอย่าง

ในบรรดาความรู้ที่เผยแพร่ในช่องมุมของประสบการณ์ ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าความรู้ที่ได้จากผู้อ้าวโซ รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขา เป็นสิ่งที่ผู้คนควรรับฟังและตรองหนักถึง...

นอกเหนือความรู้ของผู้อ้าวโซแล้ว ประวัติศาสตร์มากมายที่ช้อนตัวอยู่ในเมืองเก่า ย่อมมีความสำคัญแตกกัน เนื่อง เพราะเมืองเก่าในสมัยโบราณของสยามล้วนมี “เรื่องเล่า” ที่คุนรุ่นหลังครรภ์กษารากเหง้าแห่งอดีต เพื่อทำความเข้าใจถึงความเป็นไปในปัจจุบัน ก้าวย่างไปสู่อนาคตอย่างมั่นคง

และจะดีแค่ไหน...หากภูมิความรู้ของคุณภูยุจนี คำบุญ-รัตน์ ผู้อ้าวโซซึ่งใช้ชีวิตอยู่ในสุโขทัยเมืองเก่า ทั้งเคยประกอบอาชีพเป็นครูอาจารย์ ได้ถูกนำมาเผยแพร่ผ่านคำอحكาเล่าของท่าน กลั่นกรองผ่านเนื้อที่คอลัมน์ในนิตยสาร ตัวยุตูน

ก่อนจะนำมาร่วมพิมพ์เป็นหนังสือ หาที่ไหนไม่มีเหมือนเล่มนี้

ด้วยบทบันทึกอันทรงคุณค่าของตัวอักษร หนึ่งในนั้นเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสุขทัยเมืองเก่า รวมถึงภูมิปัญญาพื้นบ้าน วัฒธรรมท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชุมชนของชาวสุขทัย นับแต่อีติจวบจนปัจจุบัน

ไม่เพียงเท่านั้น ท่านยังขึ้นเป็นนักเขียนเกร็จเล็กเกร็จน้อยเกี่ยว กับการใช้ชีวิตในวัยหลังเกษียณของท่าน เชื่อมโยงกับประวัติ การณ์ทางสังคม โดยเฉพาะข้อคิดจากประสบการณ์ที่ท่านได้ สัมผัสถอยตรง ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวสถานที่สำคัญ ปรัชญา จากความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์สังคม ให้ลุล่วง ทัศนคติอ่อนน้อมถวาย กรรมของลูกหลาน

ซึ่งเป็นสิ่งที่ท่านเผยแพร่เพื่อเผยแพร่ให้แก่คนร่วมสมัย

ภายใต้ประสบการณ์ของผู้อาวุโสที่มองเห็นความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ นับเป็นเครื่องการันตีถึง “ข้อคิดเชิงคุณค่า” ของท่านที่มอบไว้ให้กับสังคม โดยเฉพาะคนรุ่นลูกหลาน ซึ่งสมควรเรียนรู้ผ่านบทบันทึกที่ท่านเขียน

เพื่อให้คนรุ่นหลังได้จดจำถึงความดงามของอดีต แตกต่างจากความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเป็นการทำลายราษฎรชาติของสังคม

หนังสือเล่มนี้จึงเป็นบทบันทึกที่ควรค่าแก่การตระหนักรถึงความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียนในฐานะ “ครู” ผู้สอนและคิดอันล้ำค่าให้แก่สังคมไทย

สำนักพิมพ์มติชน

คำนำผู้เขียน

ตัวอย่าง

ชาวสุโขทัยที่เกิดและเติบโตในจังหวัดสุโขทัยมีอายุเกินกว่า ๕๐-๖๐ ปีแล้ว จะรู้ดีว่า “สุโขทัยมีอะไรเด็ดๆ ใช้จะมีแต่เมืองเก่า”

“อะไредีๆ” เป็นเรื่องที่ได้พบได้เห็นได้สัมผัสด้วยตัวเอง และมีความคืบคั่งดีประจำใจจนยากที่จะลืมเลือน ผู้ที่เป็นชาวบ้าน ก็จะเล่าให้ลูกหลานฟังว่า ครั้งกระโน้น นู๋ย่า ตา ยาย ได้พบได้เห็น ได้เคยทำอะไรที่ประทับใจไว้บ้าง ลูกหลานได้ฟังก์ตื่นเต้น มองเห็นภาพที่นู๋ย่าตากายได้ทำไว้ เมื่อเวลาผ่านไปก็ลืมเลือน เพราะไม่ได้เขียนไว้ให้อ่านเป็นหลักฐาน

“อะไредีๆ” ในสมัยนู๋ย่าตากายที่ได้พบได้เห็นได้สัมผัสด้วย ตัวเองนั้น บางอย่างไม่มีแล้วในปัจจุบัน ไม่มีทั้งสภาพบ้านเมืองที่มีอะไредีๆ และไม่มีทั้งตัวผู้เล่าที่ได้เคยพูดเคยเห็น เรื่องต่างๆ จึงสูญเสียไปตามกาลเวลา ซึ่งเป็นที่น่าเสียดาย

บังเอิญโชคดีที่ตัวฉันนั้นได้ประสบพบเห็น “อะไรเดี๋ยว” ในเมืองสุขทัยในสมัยเมื่อเป็นเด็กมามาก และมีความประทับใจในเหตุการณ์ที่ได้พบเห็น และบางครั้งก็ได้ลงมือทำด้วยตัวเองอย่างสนุกสนาน เหตุการณ์เหล่านั้นไม่เคยลืมเลือน และประทับใจอยู่ตลอดเวลา

และสิ่งสำคัญก็คือ ยังมีชีวิตอยู่ พอก็จะเล่าเรื่อง “อะไรเดี๋ยว” โดยการเขียนให้ผู้อ่านได้รับทราบสิ่งที่ได้ประสบมาด้วยตัวเอง ตัวเองมีความตื่มด้ำประทับใจในเหตุการณ์ที่ได้ผ่านมา จึงอยากรีให้ผู้อ่านได้มีอารมณ์ร่วมกับผู้เขียน เมื่อท่านได้อ่านเรื่อง “หาไหนไม่มีเหมือน”

๓๙๘ปี

กาญจน์ คำบุญรัตน์

ต่างด้วย IN หน้าไหนไม่มีเหมือน

ຕົວອຢານ

ตัวอย่าง

“น้ำท่วมทุ่ง ผักบูร์งโรงเรือง”

คำพังเพยที่เปรียบกับคนที่พูดมาก แต่ไม่ค่อยได้เนื้อถ้อย
กระಥงความ เป็นน้ำไปเลี้ยงเยอะ เนื้อไม่ค่อยมี หรือมีก็มีน้อย

คนโบราณเข้าใจเปรียบสภาพธรรมชาติกับชีวิตผู้คน ถ้าคน
ไม่เคยเห็นน้ำท่วมทุ่ง ผักบูร์งโรงเรืองที่เป็นธรรมชาติและเป็นความ
จริง จะนึกภาพไม่ออกว่าน้ำท่วมทุ่งมีสภาพเป็นอย่างไร และผักบูร์ง
โรงเรืองมีสภาพเป็นอย่างไร ทำไม่จึงมาเปรียบกับคำพูดของคน

แต่ถ้าท่านเคยเห็นหรือเคยเที่ยวทุ่งขณะน้ำท่วม จนเห็นสภาพ
ผักบูร์งที่จะลุดน้ำเป็นหย่อมๆ มองดูโรงเรือง คือน้อยมากเมื่อ
เปรียบกับบริเวณทุ่งที่น้ำท่วม ท่านจะมีความเข้าใจว่า “น้ำ” ก็คือ
คำพูดที่พูดไปมาก “ผักบูร์ง” คือเนื้อความที่มีน้อย เห็นได้ชัดเจน
ดังที่ฉันและพี่ครูกพากได้ไปเห็นเป็นประจำทุกปีขึ้นมาที่อยู่ลุ่มน้ำท้าย

เมื่อ ๒๐-๓๐ ปีก่อนโน้น สภาพที่เห็นยังติดตามร่องใจจนอยากจะให้ใครๆ ได้ไปเห็น เพราะมันเป็นธรรมชาติทั่งดงแม่ทว่าปัจจุบันนี้อย่าไปหาเลย ‘ไม่มีให้ชมอีกแล้ว’

สูญเสียเป็นจังหวัดที่มีที่รับมากมายและส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่ม พอถึงหน้าห้าม น้ำเหนือหลากหลาย มันจะไหลท่วมไปตามที่รับลุ่มเหล่านั้น มองดูเป็นทุ่งกว้างเงี้ยวว้างสุดลูก孤ตาคล้ายเป็นทะเล ถ้าไม่มีต้นไม้โผล่ขึ้นมาตรงนั้นตรงนี้ที่ลุ่มน้ำสองตันประปาอย่างซึ่งแต่เดิมที่รับเหล่านี้จะเป็นป่าละเมาะ เป็นที่ที่มีลักษณะจับจ้องไว้แต่ยังไม่ได้ทำประโยชน์ จึงเป็นทุ่งลำหรับเลี้ยงวัวเลี้ยงควายของชาวบ้าน มีต้นไม้ยืนต้นเล็กๆ ขึ้นประปาอย่างเช่น ต้นจิก ต้นจวง ต้นกระทุมป่า พอเป็นร่มเงาให้พักอาศัยในยามแดดร้อน พอน้ำท่วมก็กลับเป็นทุ่งเงี้ยวว้าง เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวสูญเสียไปทุกแห่งแล้วแต่ใครจะใกล้ทุ่งไหน ต่างก็พายเรือเที่ยวเล่นในทุ่งน้ำท่วมกันอย่างเพลิดเพลินเจริญใจ

เบื้องความสูขของคนเมืองน้ำท่วมที่ยากจะหาที่ได้มาเบริ่งปาน ทุ่งน้ำท่วมที่ฉันและครอบครัวไปเที่ยวกันเป็นประจำเกือบทุกปีนั้นเป็นท้องทุ่งที่อยู่ในอำเภอเมืองทางภาคแม่น้ำทิศตะวันตก ต้องพายเรือข้ามแม่น้ำยมจากฝั่งตะวันออกที่อยู่อาศัยไปยังคลองที่น้ำไหลเข้าทุ่ง พายตามน้ำไหลไปลักษณะคล้ายรากจะอกทุ่งกว้างซึ่งเป็นแหล่งที่เที่ยวอันสูงสำราญ

พอน้ำหลากมาเข้าท่วมบ้านช่องเรือกสวนไวน์ในตอนแรกฯ เรายังไม่ไปเที่ยวทุ่ง เพราะภาระแสน้ำจะแรงและไม่แน่ใจว่าจะท่วม

มากน้อยหรือเหมาะสมที่จะไปเที่ยวหรือเปล่า ถ้าระดับน้ำท่วมสูงผิดปกติเราก็ไม่ไปเที่ยว เพราะแล้วน้ำกลัวเมื่อออกห้องทุ่ง ถ้าจะค่อยให้น้ำลดลงได้ระดับพอดีจนเที่ยวได้เราก็ไม่ไป เพราะพอน้ำลดหญ้าก็เริ่มเน่า ครบน้ำจับตันไม่ใบหญ้า เป็นหัศนียภาพที่ไม่น่าดู เราคงดีไปในปีนั้น การจะออกไปเที่ยวระดับน้ำต้องพอดีๆ ไม่สูงหรือไม่น้อยจนเกินไป พอน้ำไหลท่วมนึงสนใจไม่ท่วมมากไปกว่านี้แล้ว ซึ่งเรียกว่า “น้ำนอนทุ่ง” ผู้เชี่ยวชาญในการดูน้ำจะสังข่าวมาบอกว่าเที่ยวทุ่งได้แล้ว เราจึงจะเตรียมตัวไปเที่ยวกัน

การเตรียมตัวคือการนักล่าวันที่จะไปเที่ยวกันหลายๆ ลำ (ไปลำเดียวจะไปสนุกับอะไร) ฝ่ายชายเป็นฝ่ายหารือคือเรืออีโปงที่ใหญ่พอนั่งได้สัก ๕-๖ คน พร้อมด้วยนายท้ายที่มีความชำนาญในการถือห้ำยเรือ ข้อลำแข็งแรงเพราะต้องพายตัดกระгалน้ำยามข้ามฟากและพายถือห้ำยเรือตลอดเวลา แนะนำต้องเป็นผู้ชายเหมือนกับคนพายห้ำ คนที่นั่งตรงกลาง ๓-๔ คนจะเป็นผู้หญิง มีหน้าที่หาอาหารการกินสำหรับอาหารกลางวันในเรือ ถ้าเป็นนางในวงศ์สมัยก่อนคงจะเตรียมน้ำพริกลงเรือห่อใบบัวห้อมน้ำกินไปกัน แต่ของเรามีใช่...เราจะทำปลาร้าสับรสแซบบ้าง นำพริกมะขามสดบ้าง บางลำก็มีน้ำพริกกะปิ มีปลาช่อนแಡดเดียวที่เราเรียกว่าปลาเกลือหอดไปอีกอย่างเท่านั้นก็เพียงพอ ผักจิ้มไปหาเอื้าข้างหน้า นอกนั้นก็เตรียมข้าวสวย ขันมนمنเนยของขับเคี้ยวเตรียมไปกินให้พร้อม บางลำเตรียมเตากับกระทะไปด้วยก็มี

พอถึงวันนัดหมายหลังกินข้าวเช้าแล้ว เรือทุกลำ (ประมาณ ๔-๕ ลำ) จะรวมตัวกันที่ริมตลิ่งหน้าบ้านของฉัน พอครับเลิร์จก